

Historie Fermatových kvocientů (Fermat – Lerch)

Životopisy

In: Karel Lepka (author): Historie Fermatových kvocientů (Fermat – Lerch). (Czech). Praha: Prometheus, 2000. pp. 90–93.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401892>

Terms of use:

© Lepka, Karel

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.



This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Příloha 1

Životopisy

- **Abel** Niels Henrik (5. 8. 1802–6. 4. 1829), norský matematik. Zabýval se především algebrou, mj. dokázal neřešitelnost algebraické rovnice stupně vyššího než 4 pomocí konečných vzorců s odmocninami. Společně s Jacobim patří k zakladatelům teorie eliptických funkcí, věnoval se také konvergenci nekonečných řad.
- **Carcavi** Pierre de (1600–1684), Fermatův kolega a přítel z Toulousského soudního dvora. V roce 1636 se přestěhoval do Paříže. Více než vlastní matematickou činností se proslavil korespondencí s přední vědeckými autoritami té doby; po Mersennově smrti prakticky převzal jeho roli. Zamýšlel vydat některé Fermatovy práce, avšak bez úspěchu.
- **Descartes** René (31. 3. 1596–11. 2.1650), francouzský matematik, fyzik a filozof. Stal se jedním ze zakladatelů analytické geometrie, zavedl proměnnou veličinu. V mechanice poukázal na relativnost pohybu a klidu, zformuloval zákon akce a reakce a zákon zachování hybnosti při nárazu dvou pevných těles. Jeho hlavní díla jsou *Rozprava o metodě*, *Úvahy o první filozofii* a *Principy filozofie*. Descartův vliv na novodobou vědu je hluboký a mnohostranný, jeho racionalismus se stal jedním ze zdrojů osvícenecké filozofie.
- **Diofantos z Alexandrie** (kolem roku 250 př. Kr.), helénistický matematik. Zabýval se řešením neurčitých rovnic. Jeho hlavní dílo *Arithmetica* inspirovalo Fermata k významným objevům v teorii čísel. Používal pevné zkratky pro neznámou—náznak současné matematické notace.
- **Eisenstein** Gotthold (1823–1852), německý matematik. Zabýval se teorií eliptických funkcí, eliptickými integrály a teorií forem.
- **Eukleidés** (3. stol. př. Kr.), řecký matematik, působil v Alexandrii. Bližší údaje o jeho životě nejsou známy. Ve svém hlavním díle *Stoichea* (Základy) shrnul v soustavu poznatky řecké matematiky. Toto dílo díky své logické výstavbě se stalo vzorem pro většinu důležitých matematických spisů až do

19. století. Sedmá až devátá kniha jsou věnovány aritmetice, je zde patrný vliv pythagorejců.

- **Euler** Leonhard (15. 4. 1707–18. 9. 1783), švýcarský matematik a fyzik, žák Johanna Bernoulliho. Působil jako profesor na Akademiích v Berlíně a v Petrohradě. Patřil k nejuniverzálnějším matematikům všech dob, publikoval 886 prací kromě učebnic. Jeho práce se týkají všech oblastí matematiky, mj. vyřešením problému sedmi mostů v Königsbergu položil základy teorie grafů. Významné jsou i jeho objevy ve fyzice.
- **Frenicle** Bernard, de Bessy (1605–17. 1. 1675), francouzský matematik, rada soudního dvora v Monnais. Věnoval se především teorii čísel, řešil mnohé problémy, které mu předkládal Fermat a zároveň přinášel nové nápady a problémy. Pozornost věnoval i magickým čtvercům. V roce 1666 byl zvolen členem Královské Akademie věd.
- **Friedmann** Alexander Alexandrovič (17. 6. 1888–16. 9. 1925), ruský matematik, fyzik a astronom. V mladém věku publikoval několik prací z teorie čísel. Později se věnoval především astrofyzice. v sérii prací z let 1922–1924 zjistil, že Einsteinovy rovnice pro vesmír nemohou mít statické řešení a že vesmír se musí rozpínat či smršťovat v závislosti na čase. Po matce Ludmile Vojáčkové je českého původu.
- **Gauss** Carl Friedrich (30. 4. 1777–23. 2. 1855), německý matematik, fyzik a astronom. Řadu let působil jako profesor a ředitel hvězdárny na univerzitě v Göttingenu. Jeho dílo *Disquisitiones arithmeticae* patří k stěžejním dílům teorie čísel. Mimo jiného zde nalezneme teorii kvadratických kongruencí a první důkaz kvadratického zákona reciprocit. Gauss dokázal rovněž základní větu algebry, věnoval se funkci komplexní proměnné, teorii chyb (metoda nejmenších čtverců) a dosáhl významných výsledků v oblasti elektřiny a magnetismu.
- **Huygens** Christian (14. 4. 1629–8. 7. 1695), holandský matematik a fyzik, člen Královské společnosti v Londýně a Francouzské Akademie Věd. Zabýval se studiem křivek a počtem pravděpodobností. Položil základy vlnové teorie světla, vytvořil teorii fyzikálního kyvadla a objevil Saturnův měsíc Titan.
- **Jacobi** Carl Gustav Jacob (10. 12. 1804–18. 2. 1851), německý matematik. Zabýval se mj. teorií čísel, analytickou mechanikou a diferenciálními rovnicemi. Jeho práce *Fundamenta nova theoriae functionum ellipticarum* z roku 1829 patří k základním dílům teorie eliptických funkcí.
- **Koutský** Karel (21. 10. 1897–2. 7. 1964), český matematik, profesor univerzity v Brně. Věnoval se topologii, teorii čísel a elementární a kombinatorické geometrii.
- **Kummer** Ernst Eduard (29. 1. 1810–14. 5. 1893), německý matematik. V letech 1832–42 učil na gymnáziu v Legnici. Poté působil jako profesor na

univerzitě ve Wroclawi a od roku 1856 byl jmenován profesorem univerzity v Berlíně. Zavedl ideální komplexní čísla do teorie algebraických číselných těles.

- **Lagrange** Joseph Louis (25. 1. 1736–10. 4. 1813), francouzský matematik a fyzik, působil v Turíně, Berlíně a v Paříži. Byl jedním z tvůrců variačního počtu a jeho zavedení do dynamiky. Dosáhl významných výsledků i v teorii čísel, algebře a analýze. Jeho dílo *Mécanique analytique* položilo základ analytické mechaniky. Byl předsedou komise pro vytvoření metrické soustavy měř a vah.
- **Leibniz** Gotfried Wilhelm (1. 7. 1646–14. 11. 1716), německý matematik, filozof a diplomat. Jeho doménou byla především analýza, spolu s Newtonem je považován za zakladatele diferenciálního a integrálního počtu, významně přispěl k formalizaci matematiky. Sestrojil rovněž počítací stroj. V roce 1700 inicioval založení berlínské Akademie věd; v roce 1703 se stal prvním prezidentem této instituce.
- **Mersenne** Marin (8. 9. 1588–1. 9. 1648), francouzský hudební teoretik, fyzik a matematik. Ve svém hlavním díle *Harmonie universelle* podal souhrn znalostí o hudbě zvláště 16. a 17. století. Patřil k hlavním organizátorům vědeckého života ve Francii v první polovině 17. století.
- **Mirimanoff** Dmitrij (13. 9. 1861–5. 1. 1945), francouzský matematik ruského původu. Působil na univerzitě v Ženevě, nejdříve jako soukromý docent, později jako profesor.
- **Pascal** Blaise (19. 6. 1623–19. 8. 1662), francouzský matematik, fyzik a náboženský filozof. Již jako šestnáctiletý objevil větu o kuželosečce opsané šestiúhelníku, v roce 1641 zkonstruoval první známý počítací stroj. Spolu s Fermatem je považován za zakladatele teorie pravděpodobnosti. Pascalův trojúhelník byl znám již dříve, Pascal ho však lépe uspořádal, když studoval binomické koeficienty. Ve fyzice se věnoval především hydrostatice, formuloval známý Pascalův zákon.
- **Pascal** Etienne (2. 5. 1588–24. 9. 1651), člen Mersennovy skupiny, otec B. Pascala. Po příchodu do Paříže v roce získal velmi dobré vzdělání, podílel se významnou měrou na vzdělávání syna Blaise. Zastával rovněž řadu významných státních funkcí. Je znám jako objevitel křivky nyní nazývané *Pascalův limacon*, která se používá při trisekci úhlu.
- **Roberval** Gilles Personne de, (10. 8. 1602–27. 10. 1675), francouzský matematik, jediný z Mersennovy skupiny, pro kterého byla matematika povoláním. V roce 1634 byl jmenován profesorem matematiky v pařížské Collège Gervais; v roce 1655 získal další profesorskou stolicí po Gassendim. V roce 1666 byl zvolen členem královské Akademie věd. Věnoval se především integrálnímu počtu a rovinným křivkám. Spolu s Jeanem Picardem se podílel na mapování Francie. Jako jeden z mála francouzských vědců se setkal s Fermatem.

- **Sarrus** Pierre Frédéric (1798–1861), francouzský matematik. Zabýval se zejména numerickým řešením rovnic s více neznámými, násobnými integrály a také stanovením drah komet. Je po něm pojmenováno pravidlo pro výpočet determinantů třetího řádu.
- **Stern** Moritz (28. 6. 1807–30. 1. 1894), švýcarský matematik, profesor univerzity v Göttingen. Věnoval se především teorii čísel.
- **Sylvester** James Joseph (3. 9. 1814–15. 3. 1897), anglický matematik. Zabýval se teorií forem, teorií elementárních dělitelů a také mechanikou. Při svém pobytu v USA založil časopis *American Journal of Mathematics*.
- **Tamarkin** Jacob David (11. 7. 1888–18. 11. 1945), ruský matematik, věnoval se především teorii diferenciálních rovnic. Se svým slavnějším spolužákem Friedmannem publikoval i několik prací z teorie čísel. Od roku 1928 působil v USA, po smrti manželky v roce 1935 jeho vědecká a publikační činnost prakticky skončila.
- **Viète** François (1540–13. 12. 1603), francouzský matematik. Zavedl jako první písmena místo tehdy obvyklých číselných koeficientů. Zavedl trigonometrický tvar Cardanových vzorců. Vypočítal π na devět desetinných míst a vyjádřil toto číslo jako nekonečný součet.
- **Wilson** John (1741–1793), anglický lékař a matematik, člen Royal Society. Je po něm pojmenována známá věta v teorii čísel.